SENSIBEL FOTOKUNST

Den New York-baserte fotokunstneren Anne Katrine Senstad beveger seg fritt mellom foto, installasjoner og video i sine verk av lys, farger og mennesker. I august i år ble Senstads utsmykning av 39 fargepaneler med tittelen *Eternal*, avduket i nytt teater- og operabygg i Ohio. På samtidsgalleriet 3.14 midt i Bergen by har hun vært aktuell i sommer med soloutstillingen *Is her name Red?*

Tekst **Anne Marit Muri** / Foto **Anne Vesaas** / **The Wolfe Center for the Arts**

NEW YORK/OSLO (KUNST): Senstad er utdannet fotograf fra Parsons School of Design i New York. Hun er født i Oslo, vokst opp i Sydney, Singapore og Oslo. Faren har jobbet som IT-sjef i filmselskapet 20th-Century Fox i Los Angeles og bor fremdeles i byen. Moren, som er pensjonist, er bosatt i Norge. Søsteren er sjef i en av Reuters avdelinger i Skandinavia. Selv er Senstad eksilkunstner med fokus på fotokunst. Hun jobber i dag hovedsakelig med minimalisme, stedsspesifikk og tidsspesifikk kunst som lysinstallasjoner, video, abstrakt foto og landart som handler om rom, tid og sted. Portrettserien *The Norwegians* er et sideprosjekt.

Hennes arbeider er både enkle og kompliserte. De favner om alt fra det klassiske portrettet til abstrakte bilder av lys og farger. I noen arbeider inkluderer hun også lyd. Selv omtaler hun seg som en *barokk minimalist*. Hun mener farger og lys er et fundamentalt element for å definere menneskelige erfaringer. Fargene påvirker oss psykisk, fysisk og sosialt samt former vår identitet.

Anne Katrine Senstad har hele verden som sin arbeidsplass. I vår deltok hun blant annet på gruppeutstilling i Korea på Pink Gallery. I september skal hun ha soloutstilling i Buenos Aires, på *Thisisnotagallery*. I november deltar hun med videokunst på galleri Svae på Gjøvik.

– Selv om jeg har en internasjonal bakgrunn, har jeg sterke røtter og tilhørighet til Norge. Den samme følelsen av å komme hjem har jeg i New York. Jeg opplever å ha to land som mitt hjemland, og får det beste fra to verdener.

KUNST møter Anne Katrine Senstad for første gang for ett år siden i Chrysler Building på Manhattan i New York, et mesterverk av en art-deco-bygning, der vi skal ta bilder av verdensbyen fra 67. etasje. Hun har bodd i byen i nesten 20 år og føler seg som en newyorker, selv om hun har tilbrakt deler av sin oppvekst i Norge med norske foreldre. Hun er liten og nett og utstråler effektivitet. Øynene er blå. Bak øyefargen aner vi et sensitivt blikk som fanger inn fargepoesien. Hun snakker fremdeles godt norsk, men leter av og til etter norske ord.

I over ett år har hun på dette tidspunktet jobbet med et stort offentlig utsmykningsoppdrag som består av 39 fargepaneler som skal avdukes i *The Wolfe center for the arts* ved Bowling Green State University i Ohio. Det norske arkitektkontoret Snøhetta, som har en filial i New York, har tegnet bygget. Dette

er deres første prestisjebygg som ferdigstilles i USA. Senstad vant utsmykningskonkurransen i 2009 med sin fargeinstallasjon *Eternal* som viser en horisont i ulike valører i gult og grått. Nå skal verket pryde en lobbyvegg i det nye teater- og operabygget.

– I perioder har jeg fungert mer som en ingeniør, advokat og økonom enn en kunstner for å lose prosjektet i havn. Kontrakter, logistikk og teknikk har vært en del av arbeidsoppgavene, og det har vært mye å ta hensyn til, blant annet tornadosikring. Nå er arbeidet inne i sin siste fase. Bygget åpner 8. desember 2011, og installasjonen monteres på veggen i disse dager.

– *Hvorfor valgte utsmykningskomiteen ditt prosjekt?*

– Jeg antar at de først har lagt merke til mine tidligere arbeider, blant annet *The Pink Project* fra 2004, der jeg reflekterer over hvordan lys og farger påvirker omgivelsene. Før komiteen landet på mitt prosjekt, måtte jeg gjennom flere runder med intervjuer for å svare på spørsmål. De var grundige og systematiske. Til slutt bestemte de seg for å bruke mitt forslag. Snøhetta og komiteen fra Ohio state arts council og Bowling Greeen State University mente at arbeidene og visjonen min var i samsvar med Snøhettas design og deres egne ideer om hva de ville ha som kunstnerisk uttrykk i lobbyen og bygningen.

I bildene i storformat vises ikke synlige objekter, omgivelser eller situasjoner. Dette er abstrakte verket uten narrativt innhold. Fargemotivene er tidløse, men også innovative i all sin enkelhet. Det er sansenes erfaringer som kommer frem i søkelyset gjennom bildene, som utstråler ekspansjon, stillhet, balanse og energi.

Rød, rosa eller blå identitet

Over hele verden har befolkningen et forhold til farger. Men, hva fargene representerer av symbolverdi, er forskjellig for mennesker verden over. Farger er en del av vår kommunikasjon, de har sitt eget språk og setter spor etter seg både i kunsten, i vitenskapen, psykologien og i filosofien. Farger og lys er ett av grunntemaene også innenfor litteraturen, i blant annet Goethes skrifter. Dostojevskij brukte gult som en *rød tråd* gjennom flere av sine fortellinger. Valørene leses ulikt, avhengig av kulturelle, følelsesmessige eller geografisk bakgrunn. De kan påvirke både vårt tankesett og handlinger. Gul farge kan i Vesten symbolisere fare eller feighet. I Saudi-Arabia betyr gult noe helt annet, der uttrykker denne fargen styrke og pålitelighet. I Kina forbindes gult med aristokrati. Gul symboliserer mot og kjærlighet i Japan. I Mexico og Egypt oppfattes gult som et uttrykk

I THE WOLFE CENTER for the Arts, er Senstad med på å installere sin utsmykking.

I LOBBYEN, med verket *Eternal*. **NYBYGGET I OHIO,** tegnet av Snøhetta.

FRA UTSTILLINGEN *Is her name Red?*, på Samtidsgalleriet 3,14 i Bergen.

FOTO FRA portrettserien *The Norwegians*.

RØDT BILDE *I.A.L.10.02.04* fra utstillingen *Is her Name Red?*

VIDEOINSTALLASJONEN Colour Synthesia, Variation I, 2010.

for sorg. Farger har også ulik betydning for kjønn, klassebakgrunn og alder.

KUNST treffer Anne Katrine Senstad igjen i Oslo ett år senere. Hun har et stopp i hovedstaten etter åpningen av soloutstillingen *Is her name Red?* på samtidsgalleriet 3,14 i Bergen. Utstillingen ble åpnet av byråd Harald Viktor Hove 24. juni i år. I det staselige bygget fra 1885 som tidligere har huset Norges Bank, var salene fylt med Anne Katrine Senstads klassiske kvinneportretter og abstrakte bildekomposisjoner av lys og farger fra serien *The Pink Project*, samt videoene *colour Kiresthesin* og *colour Synesthesia*. Videoene ble plassert i 45 graders vinkel fra hverandre og viste en poetisk fremstilling av gult, blått og rødt tonesatt av den New York-baserte musikeren og komponisten J.G. Thirlwell.

Den kjente kunstkritikeren Tommy Olsson skrev følgende om utstillingen i sin faste spalte *Olsson anbefaler* i Morgenbladet 8. juli: Rødt er en jentefarge, det vet man jo. Selv fikk jeg dette gnidd inn av min far da han foraktfullt omtalte en arbeidskollega som hinsides femi, siden denne ikke bare hadde blitt sett i byen med paraply(!), men på toppen av alt hadde valgt seg en paraply som var rød! Dette skjønte jeg var fryktelige ting, og selv når jeg bodde i Bergen, brukte jeg bare paraply når det ble tvunget på meg, og en gang i en kritisk fortid så … nei, jeg vil ikke fortsette å tenke på det. Men, altså en farge er jo aldri bare en farge i denne verden der vi tilskriver de minste nyanser betydninger som ikke nødvendigvis fantes der før oss. Og rødt er aldri bare rødt heller – hvis du nå innbilte deg det. Regn med en koloristisk sjokkterapi her.

– *Hva betyr rødt for deg?*

– Rødt er sentralt i det norske flagget og kan oppleves som symbolsk for det nasjonale på en positiv måte. Rødt var også viktig for nasjonalromantiske malere som Hans Fredrik Gude (1825–1903) og Eilif Peterssen (1852–1928). Jeg synes rødt er en behagelig farge. Rødt

gir uttrykk for sterke følelser og indre styrke. Du må være tøff og sterk for å leve i Norge gjennom vinteren. Min opplevelse av rødt er et indre bilde av fargen. Farger trenger ofte ingen direkte oversettelse, de tolkes individuelt av hver og en av oss. Men farger har også et universelt språk. Med dagens multikulturelle samfunn har vi lært oss at når trafikklyset er rødt, så stopper vi. Når det viser grønt, kjører vi, eller vi går over fortauet. Gult, derimot, oppfattes ofte ulikt i flere deler av verden.

Portrettert verdesstjener

Anne Senstad reiste til New York da hun var 23 år gammel i 1990 for å studere ved Parsons School of Design. I tillegg har hun studert video- og filmdesign på Berkeley University i California. I ti år bodde hun midt på Manhattan i Chelsea. Fortsatt bor hun *in the big apple*, men på ulike adresser de seneste årene. I flere år jobbet hun som portrettfotograf for New York Times. Hun har portrettert verdensstjerner som Robert Redford, Mike Tyson og Juliane Moore. Fra og med 2002 har hun jobbet som kunstner på heltid blant annet med prosjektene *The Pink Project*, *Essence of Light* og *Light, color, Sound* og installasjonsprosjektet *The River of Migration* der lys i landskap er det sentrale element. Hun har dessuten laget lysende kunstverk i neon. Hun er representert i to kunstgallerier i New York, *gallery nine*[5], ett i New Orleans, og samarbeider med flere private kunsthandlere.

Kunstneren har studio hjemme, der hun jobber med produksjon, og leier mørkerom eksternt. Senstad arbeider med kamera og film, og skanner inn film for å lage de store bildene. Videoene lages digitalt. 44-åringen er også opptatt av å få med seg det som skjer på kunstfronten i New York, og deltar flittig på utstillinger i verdensbyen. Gjennom Norsk kulturråd har hun mottatt støtte til flere av sine kunstprosjekter.

Nasjonal identitet

I portrettserien *The Norwegians* viser hun fotografier av en rekke menn og kvinner. Den første boken hun gav ut, handler kun om norske menn. I den andre boken hun har publisert, viser hun portretter av norske kvinner. Her er kjente og ukjente kvinner avbildet. Blant kjendisene kan nevnes maratonløperen Grete Waitz, politikeren Gro Harlem Brundtland, nåværende kulturminister Anniken Huitfeldt og polfarer Liv Arnesen. Kvinnene er utstyrt i ulike antrekk, i hverdagsklær, festantrekk, bunad, skianorakk og militæruniform.

Anne Senstad utforsker de nasjonale kodene i sine portrettserier, og har stilt spørsmål om hva er det norske, og hva kjennetegner en nordmann?

– *Hvorfor må vi verne om det som er typisk norsk?*

– Å omfavne det som er typisk norsk, for eksempel det å gå på tur i fjellet, er med på å identifisere det å være en nordmann. Tore Erik Lund har skrevet et essay om nasjonal identitet, der han lister opp flere kriterier som kjennetegner en nordmann, blant annet: det å gå på tur i skogen, og å drive gårdsbruk. I Oslo og i større byer er den nasjonale identiteten svakere enn i distriktene, fordi vi ikke er så nært knyttet til naturen. Jeg mener ingen bør unnskylde sin identitet og eksistens. I New York, der jeg bor mesteparten av året, lever de fleste jøder og muslimer fredelig side om side. USA har et samfunn med et etnisk og rasemessig mangfold. Selv om det har kostet å komme dit man er i dag, fungerer samfunnet med sin *mosaikk* av ulike kulturer. For over 50 år siden ble Civil Rights Act skapt. Gjennom borgerrettsloven fikk alle borgere i USA like rettigheter. I New York har homofile lovmessig rett til å inngå ekteskap, vedtatt sommeren 2011. Ved å skape et samfunn der det er toleranse for ulikheter, skapes også større grobunn for fred.

Anne Katrine Senstads fotokunst fanger inn et inntrykk av mennesker, farger og lys der betrakteren blir tatt med på en reise, som kan øke bevisstheten om den nasjonale identiteten i en globalisert verden.

CHRYSLER-BYGNINGEN i New York (Foto: AMM).

PÅ TOPPEN av Chrysler-bygningen i New York (Foto: AMM).

ANNE KATRINE SENSTAD (f. 1967)

Oppvokst i Oslo, Sydney og Singapore. Bosatt i New York.

Utdannelse:

- New School for Social Research, New York. 1999
- Parsons School of Design, New York. 1990 –1994
- Berkeley University, photo/video studies. 1990